

LIKKUTEI TORAH • PARSHAS MASEI • MAAMAR 5

ביאור על זה

“An explanation of this”

DEDICATED IN HONOR OF

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

Dedicated in honor of the Rebbe's father, Reb Levi Yitzchok

LikuteiTorah.com

THE CHASSIDISHE PARSHA

likuteitorah.com/likutei-torah/masei/5/

1 ביאור על זה

An explanation of this.

2 הנה גבי המסעות כתיב ויהי בנסוע הארון ויאמר משה קומה ה' ויפוצו אויביו כו'. וצ"ל ענין המסעות שהיו עד מתן תורה שלא היה עדיין הארון.

Now, regarding the journeys it is written, "And it was, when the Ark set out, that Moshe said: Arise, Havayah, and let Your enemies be scattered," etc. And we need to understand the matter of the journeys that took place until the Giving of the Torah, when there was not yet an Ark.

אך הענין כי המסעות הראשונות היו במדבר הקרוב לישוב ולכן היו יכולים להכניעו משה רבינו ע"ה [עליו השלום] וישראל בעצמם

But the explanation is that the first journeys were in the desert near inhabited land, and therefore Moshe our teacher, peace be upon him, and Israel themselves were able to subdue it,

הגם שלא היה עדיין הארון עמהם משא"כ המסעות שאח"כ בתוך המדבר הרחוק מישוב היה צריך כדי להכניעו גם לארון דייקא וזהו ויהי בנסוע הארון כו'.

even though the Ark was not yet with them. Whereas for the journeys afterward, deep within the desert, far from inhabited land, it was necessary, in order to subdue it, [to have] the Ark specifically as well. And this is "And it was, when the Ark set out," etc.

3 וכן הענין ג"כ למעלה כי הנה נוגה היא הממוצע בין הקדושה ובין קליפות הטמאות כי היא כלולה משוב ורע

And so too is the matter above. For nogah ("brightness") is the intermediary between holiness and the impure kelipos (husks), since it is composed of good and evil.

והוא מ"ש במרכבת יחזקאל רוח סערה וענן גדול ואש מתלקחת ונוגה לו סביב שאחר ק"נ [קליפת נוגה] מתחיל השתלשלות שלש קליפות הנ"ל שע"י ק"נ [קליפת נוגה] נמשך להם יניקה מהקדושה.

And this is what is written in Yechezkel's [vision of the] Chariot: "a stormy wind, a great cloud and a flaring fire, and a brightness (nogah) round about it." For after kelipas nogah begins the descending chain (hishtalshelus) of the three kelipos mentioned above, which receive their nourishment from holiness by means of kelipas nogah.

ולכן לא כולם שוים שהקרוב לנוגה יותר אין הרע בו בתוקף כ"כ [כל כך] כמו בהרחוק מנוגה

Therefore they are not all equal: in that which is closer to nogah, the evil is not as strong as in that which is far from nogah.

(וז"ש [וזהו שכתוב] גבי עמלק ואחריתו עדי אובד וכמשנ"ת [וכמו שנתבאר] בד"ה חייב אינש לבסומי בפורי' [בפורים] ע"ש וזהו דלפעמים אמר שטן ופנינה לש"ש [לשם שמים] נתכוונו ובמ"א אמרו נתן עיניו במקדש ראשון כו' וכמ"ש במ"א).

(And this is [the meaning of] what is written regarding Amalek, "and his end shall be to perish forever," as was explained in the discourse beginning "A person is obligated to become intoxicated on Purim"; see there. And this is why at times it was said, "The Satan and Peninah intended it for the sake of Heaven," while elsewhere they said, "He set his eyes on the First Temple," etc., as is explained elsewhere.)

ולכן אותן המסעות שהיו במדבר הסמוך לישוב היינו התחלת השתלשלות קליפות הטמאות הקרובים עדיין לנוגה ע"כ היו יכולים ס"ר נש"י [נשמות ישראל] ומשה ואהרן להכניעם גם קודם מ"ת [מתן תורה] ע"י שבעה מצות שנצטוו במרה שמירת שבת וכבוד אב

Therefore, those journeys that were in the desert adjoining inhabited land, that is, the beginning of the descending chain of the impure kelipos, which are still close to nogah: therefore the six hundred thousand souls of Israel, and Moshe and Aharon, were able to subdue them even before the Giving of the Torah, through the seven mitzvos that they were commanded at Marah, the keeping of Shabbos and the honoring of father

ואם וכמו שנא' [שנאמר] בהם בדברות האחרונות כאשר צוך ה' אלקיך ופירש"י [ופירש רש"י] דכאשר צוך היינו במרה.

and mother, as is said of them in the later [version of the] Commandments, "as Havayah your G-d commanded you," and Rashi explained that "as He commanded you" means at Marah.

אבל המסעות שנסעו אח"כ בתוך המדבר הרחוק מישוב ששם מדור הקליפות הרחוקים מנוגה שהם תוקף הרע היה צריך כדי להכניעם ע"י בנסוע הארון ויאמר משה כו'.

But the journeys they made afterward, deep within the desert far from inhabited land, where the kelipos that are far from nogah have their dwelling, these being the full force of evil: it was necessary, in order to subdue them, [that it be] through "when the Ark set out, Moshe said," etc.

וכל עיקר הכוונה בענין המסעות במדבר הוא להכניע אותו לפי שהוא מקור הקליפות לעומת בחי ירושלים בקדושה

And the whole essential purpose of the journeys in the desert is to subdue it, because it is the source of the kelipos, opposite the level of Jerusalem in holiness

[ועיין בזהר תרומה קנ"ז א' תצוה קפ"ד א' ב' ובע"ח [ובעץ חיים] שער הארת המוחין זו"נ [זעיר אנפין ונוקבא] פ"ה)

(and see the Zohar, Terumah, 157a; Tetzaveh, 184a and b; and Etz Chaim, Sha'ar Haaras HaMochin (the Gate of the Illumination of the Mochin) of Z'eir Anpin and Nukva, chapter 5).

והוא סימן לדורות שעייז יוכל כל אחד מישראל לעבוד את ה' ולהכניע גופו באתכפא או אתהפכא שזהו עיקר העבודה כו'.

And this is a sign for the generations: that through this every one of Israel is able to serve G-d and to subdue his body, by iskafya (subjugation) or is'hapcha (transformation), which is the essence of the service, etc.

והנה מ"ב מסעות הם כנגד שם מ"ב תיבות דאנא בכח גדולת כו' שהוא שבעה מדות עליונות חג"ת [חסד גבורה תפארת] נה"י [נצח הוד יסוד] ומלכות וכל אחת מהן כלולה משה בחי חג"ת [חסד גבורה תפארת] נה"י [נצח הוד יסוד] לבד

Now, the forty-two journeys correspond to the Name of forty-two words of "Ana bekoach gedulas," etc., which is the seven supernal attributes (middos), Chesed, Gevurah, Tiferes, Netzach, Hod, Yesod and Malchus, each of them composed of six aspects only: Chesed, Gevurah, Tiferes, Netzach, Hod and Yesod.

לכן הוא שבעה פסוקים וכל פסוק יש בו רק ששה תיבות שבחי השביעית שבכל מדה אינה

Therefore it is seven verses, and each verse has only six words, for the seventh aspect within each attribute is not

בשבון דשם מ"ב וצ"ל מפני מה בספירת העומר הם מ"ט ימים דהיינו שכל מדה משבעה מדות עליונות כלולה משבעה שסופרין ג"כ בחי מלכות שבכל מדה.

in the count of the Name of forty-two. And we need to understand why, in the Counting of the Omer, there are forty-nine days, meaning that each of the seven supernal attributes is composed of seven, for we also count the aspect of Malchus within each attribute.

4 והענין כי הנה בחי' מלכות הוא הממוצע מלכות דאצילות נעשה עתיק לבריאה ומלכות דבריאה עתיק ליצירה כו' ומלכות דא"ס עתיק לאצילות שבחי' מלכות לבד שבעליון יורדת להיות עתיק ומקור לתחתון.

The explanation is that the level of Malchus is the intermediary: Malchus of Atzilus becomes Atik (the "Ancient One") for Beriah, and Malchus of Beriah [becomes] Atik for Yetzirah, etc., and Malchus of Ein Sof [becomes] Atik for Atzilus. For only the level of Malchus of the higher descends to become Atik and source for the lower.

5 והנה שם מ"ב הוא בחי' עליות מלמטה למעלה שלכן בפי שמע יש בה מ"ב תיבות מואהבת עד ובשעריך.

Now, the Name of forty-two is the level of ascents from below upward; this is why the section of Shema has forty-two words, from "And you shall love" until "and on your gates."

ולכאורה אינו מובן דהא פי' שמע הוא חסד ואהבת ושם מ"ב הוא גבורה אלא מפני שאהבה דפי' שמע נאמר בכל מאדך בלי גבול הכלי והוא בחי' העלאה והיינו ע"י שם מ"ב.

At first glance this is not understood, for the section of Shema is Chesed and "And you shall love," while the Name of forty-two is Gevurah. But [it is] because regarding the love of the section of Shema it is said, "with all your might (me'odecha)," without the limit of a vessel; and this is the level of ascent, which is through the Name of forty-two.

משא"כ בפי' והיה אם שמוע שלא נאמר בכל מאדך והוא בחי' המשכה הוא שם ע"ב [שם ע"ב] וכמ"ש במ"א.

Whereas in the section "And it will be, if you listen," where "with all your might" is not said, and it is the level of drawing down, it is the Name of seventy-two, as is explained elsewhere.

6 ולפיכך השבעה מדות דשם מ"ב כלולים כ"א רק מששה בחי' שהם בחי' העצמיות של כל מדה והם המתעלים משא"כ הבחינה שביעית שבכל מדה שהוא ענין גילוי המדה כו'

Therefore the seven attributes of the Name of forty-two are each composed of only six aspects, which are the aspect of the essence of each attribute, and they are what ascend; whereas the seventh aspect within each attribute is the matter of the revelation of the attribute, etc.

והיינו לפי שהעליות הוא באור א"ס ב"ה שהוא סתימו דכל סתימין שתהיינה הזי מדות בטלים בו ית' דלאו מכל אינון מדות איהו כלל כמ"ש לך ה' הגדולה כו'

This is because the ascents are into the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, which is "the most hidden of all hidden," so that the seven attributes become nullified in Him, may He be blessed, for "He is not any of these attributes at all," as it is written, "Yours, Havayah, is the greatness," etc.

והוא הפך מבחי' גילוי המדה שהוא בחי' יש כו' (ואפשר דלכן שם מ"ב הוא ג"כ בהיות דע"ב [דשם ע"ב] ס"ג [שם ס"ג] מ"ה [שם מ"ה] משא"כ בשם ב"ן [שם ב"ן] אין בו בחי' מ"ב כמ"ש בע"ה [בעץ חיים] שער כסה"כ [כסא הכבוד] ספ"ז ובפע"ה [ובפרי עץ חיים] שער הקדישים פ"א

And this is the opposite of the level of the revelation of the attribute, which is the level of yesh (separate existence), etc. (And perhaps this is why the Name of forty-two is also in the Havayos of Av, Sag and Mah, whereas in the Name Ban there is no aspect of forty-two, as is written in Etz Chaim, Sha'ar Kisei HaKavod (the Gate of the Throne of Glory), end of chapter 7, and in Pri Etz Chaim, Sha'ar HaKaddishim, chapter 1:

כי שם מ"ב הוא בחינות עליות וזהו הפך שם ב"ן [שם ב"ן] שהוא בחי' מלי להיות גילוי כו'. ועיין בפע"ה [בפרי עץ חיים] ש"ו [שער ו'] פ"ד בענין ראשו כתם פ"ז [פרק ז'] מ"ה [שם מ"ה] מ"ב כו' ועיין במק"מ [במקדש מלך] פ' שמות)

for the Name of forty-two is the level of ascents, and this is the opposite of the Name Ban, which is the level of Malchus, to be revelation, etc. And see Pri Etz Chaim, Sha'ar 6, chapter 4, on "His head is as the finest gold (kesem paz)": paz (87) is Mah (45) [and] forty-two, etc. And see the Mikdash Melech, Parshas Shemos.)

(בדף ח') גבי עטרת פז. ועמ"ש בענין קי"ס [קריעת ים סוף] סד"ה הים ראה וינוס ההרים רקדו כו' ע"ש.

(on folio 8), on "a crown of fine gold (paz)." And see what is written on the Splitting of the Sea of Reeds at the end of the discourse beginning "The sea saw and fled; the mountains skipped," etc.; see there.

אבל ספירת העומר הוא בחי' המשכות היום יום א' כו' יום לשון הארה וגילוי שנמשך מאצילות לבריאה ומבריאה ליצירה ומיצירה לעשיה עד שנמשך בנפש האדם

But the Counting of the Omer is the level of drawings-down: "Today is day one," etc. "Day" is a term for illumination and revelation, drawn down from the World of Atzilus to Beriah, and from Beriah to Yetzirah, and from Yetzirah to Asiyah, until it is drawn down into the soul of a person.

ולכן בכל מדה סופרין ז' בחינות שהרי העיקר בזה הוא להיות גילוי והמשכה למטה שזהו בחי' השביעית שבכל מדה גילוי המדה (וגם עומר שעורים הוא שם ב"ן [שם ב"ן]).

Therefore in each attribute we count seven aspects, for the main point here is that there be revelation and drawing down below, and this is the seventh aspect within each attribute: the revelation of the attribute. (And also, the omer of barley is the Name Ban.)

ומהיכן מתחילים לספור מיום ראשון של פסח והוא עצמו אינו מהמספר כי הוא מקור שממנו ממשיכים האורות שהוא ענין הספירה היום יום כנ"ל

And from where do we begin to count? From the first day of Pesach; yet it itself is not part of the count, for it is the source from which the lights are drawn down, which is the matter of the counting, "Today is day...", as mentioned above.

כי ביום א' דפסח כתיב ובני ישראל יוצאים ביד רמה פ"י שהוא בבחינת רוממות למעלה מהחכמה.

For of the first day of Pesach it is written, "And the children of Israel were going out with an upraised hand (beyad ramah)"; this means that it is in the level of exaltedness (romemus), above Chochmah (wisdom).

וזהו וספרתם לכם ממחרת השבת פ"י מבחינה שלמעלה מהשבת ששבת הוא מוחין דאבא ויד רמה הוא בחינה שלמעלה מזה, ומבחינה זו תספרו מ"ט יום להיות בכל מדה ז' בחינות דוקא.

And this is "And you shall count for yourselves from the morrow of the Shabbos": that is, from a level that is above Shabbos. For Shabbos is the intellect (mochin) of Abba, and "an upraised hand" is a level above that; and from this level you shall count forty-nine days, so that in each attribute there are specifically seven aspects.

(ועיין לעיל בד"ה לבאר ענין המסעות נתבאר ענין שם מ"ב דמסעות שהם ו' מדות כל אחד כלול מו', והוא אינו כמשי"כ [כמה שכתוב] שהם ז' מדות כ"א [כל אחד / כל אחת] כלול מששה.

(And see above, in the discourse beginning "To explain the matter of the journeys," where the matter of the Name of forty-two of the journeys was explained as six attributes, each composed of seven; and this is not as was written [here], that they are seven attributes, each composed of six.

ויש לומר עפמ"ש [על פי מה שכתוב] בפע"ח [בפרי עץ חיים] שער הקדישים רפ"ב וז"ל [וזה לשונו] כי שם מ"ב של כוונת הקדיש אינו שם מ"ב הנודע אצלנו שהוא אנא בכח רק שם מ"ב דהויות כו'

And it may be said, according to what is written in Pri Etz Chaim, Sha'ar HaKaddishim, beginning of chapter 2, in these words: "For the Name of forty-two of the kavanah (intention) of Kaddish is not the Name of forty-two known to us, which is Ana Bekoach, but rather the Name of forty-two of the Havayos," etc.

ועי"ש דמ"ב דהויות היינו ג' ידות יד הגדולה יד החזקה יד הרמה אשר כל יד הוא ב' פעמים ז'. נמצא מ"ב דהויות היינו ו' בחינות כל אחד כלולה מז'.

And see there that the forty-two of the Havayos are the three hands: the great hand, the strong hand and the upraised hand, each hand being two times seven. It follows that the forty-two of the Havayos are six aspects, each composed of seven.

והיינו מה שפ"י שם בענין שם מ"ב. וענין ג' ידות אלו מבואר במ"א בדרוש פורים גבי כי יד על כס כו'. ועמ"ש מזה ג"כ בביאור ע"פ נשא את כו' ע"ש.

And this is what was explained there regarding the Name of forty-two. The matter of these three hands is explained elsewhere, in the discourse for Purim, on "For a hand is upon the throne," etc. And see also what is written on this in the explanation of the verse "Take a count (Naso es)," etc.; see there.

ומה שפ"י כאן בענין שם מ"ב זהו אנא בכח כו'. ועי"ן עוד מענין שם מ"ב בפע"ח [בפרי עץ חיים] גבי כוונת פ' ראשונה דק"ש [דקריאת שמע] שבה שם מ"ב מבואר דשם מ"ב הוא בראש ז"א בכח"ב [בכתר חכמה בינה] כו'. ועי"ן בזהר פ' תרומה)

And what was explained here regarding the Name of forty-two is Ana Bekoach, etc. And see further on the matter of the Name of forty-two in Pri Etz Chaim, on the kavanah of the first section of the Shema, in which there is the Name of forty-two; it is explained that the Name of forty-two is in the head of Z'eir Anpin, in Keser, Chochmah and Binah, etc. And see the Zohar, Parshas Terumah.)

(דקל"ב ע"ב) שמא דמ"ב אתוון רזא דיליה אבהן דקא מתעטרן בעלמא עילאה כו' עד דעתעטרא באין סוף ועמ"ש ע"ז בפרדס שער שלשים פ"ז [פרק ז'].

(132b): "The Name of forty-two letters: its secret is the Patriarchs, who are crowned in the supernal world," etc., until "that it is crowned in the Infinite (Ein Sof)." And see what is written about this in the Pardes, Sha'ar 30, chapter 7.

ועיין עוד בזהר פ' אחרי (דע"ח א') וברע"מ [וברע"א מהימנא] פרשת בהר (דק"ח ע"ב) ובהרמ"ז [ובהרב משה זכות] ר"פ תצא ובפ' בראשית (דף ד' ע"א).

And see further the Zohar, Parshas Acharei (78a), and the Raaya Mehemna, Parshas Behar (108b), and the Ramaz at the beginning of Parshas Teitzei, and on Parshas Bereishis (folio 4a).

והנה המסעות היה בכל אחד מהם חנייה אחר כך והוא המשכות האור למטה להכניע הקליפות

Now, in each of the journeys there was an encampment afterward, and this is the drawing down of the light below to subdue the kelipos.

אך כדי שיהיה ההמשכה ממקום עליון מאד שעיי"ז יוכנעו לזאת היה תחלה ההעלאה וכן בשם מ"ב שש כנפים כו'

But in order that the drawing down be from a very high place, so that through this they would be subdued, for this there was first the ascent. And so too in the Name of forty-two: "six wings," etc.

(ובשתים יעופף ובשתים דוקא העלאה והמשכה וזהו ג"כ ענין לויים וכהנים ובד"ה לבאר ענין המסעות נתבאר בענין קומה הוי' ויפוצו אויביו כו' שגם ע"י ההעלאה היה הכנעת הקליפות ע"ש):

("And with two he would fly," and "with two" specifically: ascent and drawing down. And this is also the matter of Levites and Kohanim. And in the discourse beginning "To explain the matter of the journeys," it was explained, on "Arise, Havayah, and let Your enemies be scattered," etc., that through the ascent, too, there was the subduing of the kelipos; see there.)

7 ב והנה מבואר בפנים דענין מוצאיהם למסעיהם ומסעיהם למוצאיהם יש להבין מענין ברכת המצות,

דהנה כמו שבמסעות היה נסיעה וחנייה כך במעשה המצוה יש ג"כ העלאה והמשכה

2. Now, it is explained in the main text that the matter of "their goings-forth to their journeys" and "their journeys to their goings-forth" can be understood from the matter of the blessing over mitzvos. For just as in the journeys there was setting out and encamping, so in the performance of a mitzvah there is likewise ascent and drawing down.

והיינו שהמשכת אור א"ס ב"ה שנמשך ע"י מעשה המצוה כמו טלית וציצית המשכת המקיף ובח"י ל"ב נתיבות חכמה ובתפילין המשכת מוחין.

That is: the drawing down of the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, which is drawn down through the performance of the mitzvah, as with tallis and tzitzis, the drawing down of the encompassing [light] (makif) and the level of the thirty-two paths of Chochmah, and with tefillin, the drawing down of the intellect (mochin).

הנה המשכה זו הוא ע"י בירור ק"נ [קליפת נוגה] שהקלף תפילין והצמר דציצית נלקחו מק"נ [מקליפת נוגה] וע"י קיום המצוה מבררים ק"נ [קליפת נוגה] ומעלים הניצוצים לשרשן.

This drawing down comes through the refinement (birur) of kelipas nogah. For the parchment of the tefillin and the wool of the tzitzis were taken from kelipas nogah, and through the fulfillment of the mitzvah we refine kelipas nogah and raise the sparks to their root.

8 והנה כדי שיהיה בירור והעלאה זו צ"ל תחלה המשכה מלמעלה כי אלמלא עוזרו כו' אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] לעורר אתעדל"ת [אתערותא דלתתא]

Now, in order for this refinement and ascent to take place, there must first be a drawing down from above, for "were it not that He helps him," etc.: an arousal from above, to awaken an arousal from below.

וזהו ענין ברכת המצות שהוא המשכת המקיף היינו הארת סוכ"ע שהוא המעלה ומגביה כו' (ועמ"ש במ"א בפי' מקץ בדי"ה המגביהי לשבת כו' שכל בחי' מקיף הוא המעלה למעלה)

And this is the matter of the blessing over mitzvos: it is the drawing down of the encompassing [light] (makif), that is, the illumination of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin), which is what raises and elevates, etc. (And see what is written elsewhere, in Parshas Mikeitz, in the discourse beginning "Who is raised on high to dwell," etc., that every level of makif is what raises upward.)

ולכן הברכות על המצות הם מדרכנן שהם המשכת מקיפים וע"ז ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] ערבים עלי ד"ס עלי דוקא שהוא בחי' מקיף כו' וכמ"ש במ"א (בפי' שמות).

Therefore the blessings over the mitzvos are rabbinic, for they are the drawing down of encompassing [lights] (makifim). And of this our Sages, of blessed memory, said, "Dear upon me (alai) are the words of the Scribes": "upon me" specifically, which is the level of makif, etc., as is explained elsewhere (in Parshas Shemos).

וזהו ענין מארז"ל [מאמר רבותינו זכרונם לברכה] כל המצות מברך עליהן עובר לעשייתן דלכאורה הל"ל [היה ליה למימר] כפשוטו קודם לעשייתן. ולמה אמרו לשון עובר ונצרכו אח"כ להוכיח דהאי עובר לישנא דאקדומי הוא אלא

And this is the matter of the saying of our Sages, of blessed memory, "All the mitzvos: one blesses over them over la'asiyan (passing ahead of their performance)." For at first glance it should have said, in the plain way, "before (kodem) their performance." Why did they use the term over, so that afterward they needed to prove that this over is an expression of going ahead? Rather,

כי עובר לעשייתן הפיי שהוא בחיי מקיף למעשה המצוה המעלה העשייה (וכענין מ"ש נחלה עבר על נפשנו עמ"ש מזה סדי"ה להבין ענין הפסוק מי אל כמוך, וכענין פיי עובר לסוחר באד"ר [באדרא רבא])

over la'asiyasan means that it is the level of makif to the performance of the mitzvah, which raises the deed (as in what is written, "the torrent would have passed (avar) over our soul"; see what is written on this at the end of the discourse beginning "To understand the matter of the verse 'Who is a G-d like You'"; and as in the explanation of "passing to the merchant (over lasocher)" in the Idra Rabba)

(קכ"ח ב') ועיין בספר קול ברמה שם מלשון סחור סחור כו' וכענין ויעבור ה' על פניו כו', ועיין בזהר פ' לך לך דע"ט ע"ב.

(128b), and see the book Kol BeRamah there: from the term sechor sechor ("around, around"), etc.; and as in "And Havayah passed (vaya'avur) over his face," etc. And see the Zohar, Parshas Lech Lecha, 79b.

וזהו ג"כ ענין ההפרש בין ההמשכה שבתחלה לעורר המ"ן [המ"ן נוקבין] ובין המשכת מ"ד [מ"ד דוכרין] שנמשך אח"כ ע"י העלאת המ"ן [המ"ן נוקבין], שההמשכה ההיא שאח"כ מאיר ומתגלה בבחי' פנימית משא"כ ההמשכה שבתחלה מאיר רק בבחינת מקיף וחיצוניות

And this is also the matter of the difference between the drawing down at the beginning, to awaken the mayin nukvin (feminine waters), and the drawing down of mayin duchrin (masculine waters), which is drawn afterward through the raising of the mayin nukvin: that later drawing down shines and is revealed in an inward manner, whereas the drawing down at the beginning shines only in the manner of makif and the outer dimension (chitzoniyus).

וכמו וימינו תחבקני שמחבקה בחיצוניותה ועי"ז אשה מזרעת ומעלה מ"ן [מ"ן נוקבין] ועי"ז נמשך אח"כ מ"ד [מ"ד דוכרין] טפת דכר בפנימיותה להיות מזה הולדה

As in "and his right hand embraces me": he embraces her outwardly, and through this "the woman gives seed" and raises mayin nukvin, and through this the mayin duchrin, the male drop, is drawn afterward into her inwardly, so that from this there comes birth.

וגם ע"י שאשה מזרעת תחלה יולדת זכר לפי שהמשכת מ"ד [מ"י דוכרין] ואתעדל"ע [ואתערותא דלעילא] הנמשך ע"י קדימת האתעדל"ת [האתערותא דלתתא] הוא מבחי' גבוה יותר מהאתעדל"ע [מהאתערותא דלעילא] שבתחלה.

And also, when "the woman gives seed first, she bears a male," because the drawing down of mayin duchrin and the arousal from above that is drawn down through the precedence of the arousal from below is from a higher level than the arousal from above at the beginning.

9 וכ"ז [וכל זה] מבואר בענין ברכת המצות שהברכה יש בה לשון נוכח ברוך אתה כו' והוא ההמשכה לעורר המ"י [המ"י נוקבין] ואח"כ לשון נסתר אשר קדשנו במצותיו שלשון נסתר מורה על בחי' גבוה יותר כענין הוא עשנו

All this is explained in the matter of the blessing over mitzvos. The blessing has in it the second person, "Blessed are You," etc., and this is the drawing down to awaken the mayin nukvin; and afterward the third person, "Who has sanctified us with His commandments," for the third person indicates a higher level, as in "He made us."

והיינו ההעלאת מ"י [מ"י נוקבין] של מעשה המצוה שעולה למעלה מעלה וכמ"ש בענין עלי באר כו' אח"כ וצונו הוא ענין המשכת מ"ד [מ"י דוכרין] שנמשך אח"כ ע"י העלאת המ"י [המ"י נוקבין]

That is, the raising of the mayin nukvin of the performance of the mitzvah, which rises higher and higher, as is explained on the matter of "Rise up, O well," etc. Afterward, "and commanded us" is the matter of the drawing down of mayin duchrin, which is drawn afterward through the raising of the mayin nukvin.

כי וצונו לשון צוותא והתחברות שנמשך המ"ד [המ"י דוכרין] בבחי' פנימיות כו' (וכמ"ש בלק"ת [בלקוטי תורה (להאריז"ל)] פ' בראשית בסוף ההקדמה לטעמי מצות שע"י המצוה נעשה יחוד זו"נ [זעיר אנפין ונוקבא]).

For vetzivanu ("and commanded us") is a term of tzavta (companionship) and joining, in that the mayin duchrin is drawn down in an inward manner, etc. (as is written in the Arizal's Likkutei Torah, Parshas Bereishis, at the end of the introduction to Taamei HaMitzvos, that through the mitzvah the union of Z'eir Anpin and Nukva is effected).

וכ מ"כ הוא ג"כ בענין הקרבנות שהן בחי' העלאת מ"ן [מ"ן נוקבין] מנפש הבהמית שכנוגה כו' ועי"ז נמשכים ויורדים מ"ד [מ"ן דוכרין] (עי"ן באגה"ק [באגרת הקודש] בד"ה למה נסמכה).

And likewise it is also with the offerings, which are the level of the raising of mayin nukvin from the animal soul, which is in nogah, etc., and through this mayin duchrin are drawn and descend (see Iggeres HaKodesh, in the discourse beginning "Why was it juxtaposed").

אך ג"כ כדי שיהיה העלאת מ"ן [מ"ן נוקבין] הוא ע"י הכהן המקריב שהוא חסד עליון הנמשך להעלות המ"ן [המ"ן נוקבין] כו'.

But here too, in order for there to be the raising of mayin nukvin, it is through the Kohen who offers [the sacrifice], who is supernal Chesed drawn down to raise the mayin nukvin, etc.

וענין ההפרש בין תורה למצות שארז"ל [שאמרו רבותינו זכרונם לברכה] ויתר הקב"ה כו' ולא ויתר על ביטול תורה שהתורה היא בחי' אברים הפנימים שבהם תולה עיקר החיות ונקיבתם במשהו.

And the matter of the difference between Torah and mitzvos, as our Sages, of blessed memory, said, "The Holy One, blessed be He, overlooked," etc., "but He did not overlook the neglect of Torah": for the Torah is the level of the inner organs, on which the main life-force depends, and whose perforation [disqualifies] at the slightest amount.

והמצות רמ"ח אברים דמלכא הם בחי' אברים החיצונים. הענין הוא כי יש למעלה אורות וכלים

And the mitzvos, "the 248 organs of the King," are the level of the outer organs. The explanation is that above there are lights and vessels.

והנה התורה שהיא בחי' חכמה ושכל היינו שהיא מבחי' אורות והמצות שהן בחי' עשייה היינו שהן מבחי' כלים

Now, the Torah, which is the level of Chochmah and intellect, is of the level of lights; and the mitzvos, which are the level of action, are of the level of vessels

(ועי"ן בע"ח [בעץ חיים] שמ"א פ"ז [פרק ז'] דיחוד אור א"ס בחכמה נק' איהו וחיוהי חד ונודע דחיוהי פי' אורות וגרמוהי פי' כלים).

(and see Etz Chaim, Sha'ar 41, chapter 7, that the union of the Infinite Light with Chochmah is called "He and His life-forces are one"; and it is known that "His life-forces" means lights, and gar-mohi means vessels).

אך לפי שמ"מ שרש הכלים למעלה מן האורות. לכן פעמים אמרו שהמצות הם למעלה מהתורה וכל הלומד שלא לעשות נוח לו שנתהפכה שלייתו כו'

But because, nevertheless, the root of the vessels is higher than the lights, therefore at times they said that the mitzvos are higher than the Torah, and "whoever learns not in order to do, it would have been better for him had his afterbirth been turned over," etc.

כי המצות שהן מבחי' כלים הן לגבי התורה שהיא בחי' האורות כמשל השליא שמקפת את הולד שנוצרה תחלה מהטפה

For the mitzvos, which are of the level of vessels, are, relative to the Torah, which is the level of the lights, like the analogy of the afterbirth that surrounds the child, which was formed first from the drop

(וכמ"ש באגה"ק [באגרת הקודש] ד"ה איהו וחיוהי כו' וזהו גם כן ענין כברייתו של עולם ברישא חשוכא שהוא שרש הכלים והדר נהורא בחי' אורות ועמ"ש מענין זה בביאור ע"פ וקבל היהודים כו').

(as is written in Iggeres HaKodesh, the discourse beginning "He and His life-forces," etc. And this is also the matter of "as in the creation of the world: first darkness," which is the root of the vessels, "and then light," the level of lights. And see what is written on this matter in the explanation of the verse "And the Jews undertook," etc.).

והענין כי התורה הוא בחי' פנימיות והמצות הן בחי' חיצוניות אך שהוא חיצוניות עליון שלפיכך לא יוכל להתגלות רק החיצוניות כענין שתוק כך עלה במחשבה והוא בחי' גלגלתא

The explanation is that the Torah is the level of the inner dimension (pnimiyus) and the mitzvos are the level of the outer dimension, but it is a supernal outer dimension, so that therefore only the outer dimension can be revealed, as in "Be silent! Thus it arose in thought," and this is the level of the Gulgalta (the skull).

ולכן לפי שהן חיצוניות עליון מאד ע"כ מצד זה הן למעלה מהתורה (ועמ"ש בפ' מקץ בענין שמונה נסיכי אדם)

And so, because they are a very lofty outer dimension, therefore from this aspect they are higher than the Torah (and see what is written in Parshas Mikeitz on the matter of "eight princes of men"),

כמו שהגולגולת מקפת על המוח שהוא בחי' חכמה (ועיין בפע"ח [בפרי עץ חיים] שכ"ב פ"ה בדפוס שקלאב) אך מ"מ לפי שהתורה היא מבחי' מוחא בחי' חכמה שהוא בחי' פנימיות

just as the skull surrounds the brain, which is the level of Chochmah (and see Pri Etz Chaim, Sha'ar 22, chapter 5, in the Shklov printing). But nevertheless, because the Torah is of the level of the mocha (brain), the level of Chochmah, which is the level of the inner dimension,

לכן אמרו שהתורה היא למעלה מהמצות (ועמ"ש בפ' אחרי ע"פ כי ביום הזה יכפר כו' וגבי שבועות ע"פ וידבר אלקים)

therefore they said that the Torah is higher than the mitzvos (and see what is written in Parshas Acharei on the verse "For on this day He shall atone," etc., and regarding Shavuos, on the verse "And G-d spoke").

ולכן התורה היא מזון לנפש שהתגלותה בגי'ע [בגן עדן] בבחי' פנימית בטעם ושכל משא"כ מהמצות נעשים לבושים שאינן יכולים להאיר רק בדרך לבוש שהוא בחי' חיצוניות כו':

And therefore the Torah is food for the soul, whose revelation in Gan Eden is in an inward manner, in reason and intellect; whereas from the mitzvos garments are made, which can shine only in the manner of a garment, which is the level of the outer dimension, etc.

10 ג ומעתה נחזור לעניננו לענין המסעות שהיה בהם נסיעה וחנייה העלאה והמשכה. וכמו שבמצות צ"ל עוד המשכה בתחלה כדי להיות ההעלאה וזהו ענין ברכת המצות עובר לעשייתן.

3. And now let us return to our subject, the matter of the journeys, in which there was setting out and encamping, ascent and drawing down. And just as with the mitzvos there must also be a drawing down at the beginning in order for the ascent to take place, and this is the matter of the blessing over mitzvos "passing ahead of their performance" (over la'asiyasan),

כמו כן הוא בענין המסעות. וזהו ענין ויכתוב משה את מוצאיהם למסעיהם שהוא המשכה תחלה מלמעלה מבחי' מוצאיהם דנש"י [דנשמות ישראל] למסעיהם היינו ליתן כח ועוז להיות ההעלאה.

so too it is with the journeys. And this is the matter of "And Moshe wrote their goings-forth to their journeys": it is a drawing down first from above, from the level of the goings-forth of the souls of Israel, "to their journeys," that is, to give strength and power for the ascent to take place.

ופי' ויכתוב משה היינו חותמו של הקב"ה אמת (עיין ברבות שמות פ' ה' ע"פ חסד ואמת נפגשו ואמת זה משה ועיין בהרמ"ז [בהרב משה זכות] פ' ואתחנן) (דרס"א ע"א) וזו משה אמת כו'

And the meaning of "And Moshe wrote" is "the seal of the Holy One, blessed be He, is truth" (see Shemos Rabbah, parashah 5, on the verse "Kindness and truth have met": "and truth is Moshe"; and see the Ramaz on Parshas Va'eschanan) (261a): "And this is Moshe, truth," etc.;

ע"ש, וגם ויכתוב היינו כמו כתב סופר שבמשנה סוף גיטין ופי' בגמרא חתם סופר וכן בקרא וכתב דגבי ספר כריתות לפ"ד ר' [רבין] מאיר בגמרא פירוש חתמו כו'.

see there. And also, "wrote" is like "the scribe wrote" in the Mishnah at the end of Gittin, which the Gemara explains as "the scribe signed"; and likewise in the verse "and he shall write," regarding the bill of divorce, according to the view of Rabbi Meir in the Gemara, its meaning is "he shall sign," etc.

ויוכן בהקדים כי יש ב' בחי' חכמה וכמ"ש באד"ר [באדרא רבא] (קכ"ח ב') היינו כי חכמה דאצילות אתפשט ונפיק לל"ב שבילין וע"ז נאמר ונהר יוצא מעדן

This will be understood by first introducing that there are two levels of Chochmah, as is written in the Idra Rabba (128b): namely, the Chochmah of Atzilus spreads out and goes forth into thirty-two paths, and of this it is said, "And a river goes forth from Eden."

אך חכמה סתימאה הוא בחי' דלא אתפתח שהוא למעלה מהשכל וההשגה וזהו ענין שתוק כך עלה במחשבה (מנחות כ"ט ב') שאין הפי' כך עלה בלי טעם ח"ו [חס ושלום].

But the hidden Chochmah (Chochmah Stima'ah) is the level that "has not been opened," which is above intellect and comprehension. And this is the matter of "Be silent! Thus it arose in thought" (Menachos 29b), which does not mean that thus it arose without a reason, G-d forbid.

אלא שהטעם ההוא נעלם מאד ולא ניתן להשגה עד שנראה למטה כי אין טעם ברצון, והוא בחי' חכמה סתימאה

Rather, that reason is utterly hidden and not given to comprehension, so much so that below it appears that there is no reason in the will; and this is the level of the hidden Chochmah

(שנק' מחשבה בזהר פ' נח) (דס"ה ע"ב) ועמ"ש מזה בביאור ע"פ אם בחקותי ובד"ה ענין ק"ש [קריאת שמע].

(which is called "thought" in the Zohar, Parshas Noach) (65b). And see what is written on this in the explanation of the verse "If in My statutes," and in the discourse beginning "The matter of the recital of Shema."

ולכן גם משה שקיבל התורה ואורייתא מחכמה נפקת הוא בחי' חכמה דאצי' לא יוכל להשיג כלל הטעם שבמחשבה העליונה שהיא בחי' א"ס שכל העולמות דאבי"ע [דאצילות בריאה יצירה עשיה] אינן ערוך אליו ית'.

Therefore even Moshe, who received the Torah, and “the Torah comes forth from Chochmah,” which is the level of the Chochmah of Atzilus, could not grasp at all the reason in the supernal Thought, which is the level of the Infinite One (Ein Sof), to Whom all the worlds of Atzilus, Beriah, Yetzirah and Asiyah bear no comparison, may He be blessed.

(וזהו ענין מאד עמקו מחשבותיך וכדלקמן). והנה י"ג מדות הרחמים שהן י"ג תי"ד [תיקוני דיקנא] הן נמשכים ממוחא סתימאה

(And this is the matter of “Your thoughts are very deep,” as [will be explained] below.) Now, the Thirteen Attributes of Mercy, which are the thirteen tikkunim of the beard (tikkunei dikna), are drawn from the hidden brain (Mocha Stima'ah)

(ולכן גם למטה באדם צמיחת הזקן הוא אחר שיש לו גדלות המוחין וכמבואר בש"ע א"ח [אורח חיים] (סי' נ"ג ס"ח) שהשנים שראוי להתמלאות בהם זקנו הוא אחר עשרים שנה.

(and therefore below, too, in a person, the growth of the beard comes after he has the mature intellect (gadlus hamochin), as is explained in the Shulchan Aruch, Orach Chaim) (section 53, paragraph 8): that the years in which it is fitting for his beard to fill out are after twenty years.

ומבואר בע"ח [בעץ חיים] סוף שכ"ד בענין הטעם דלמכור בנכסי אביו עד שיהיה בן עשרים שנה שאז נתיישרה דעתו כמ"ש בגמרא (ב"ב [בבא בתרא] קנ"ו ב') ובהרמב"ם [ובהרבי משה בן מימון]

And it is explained in Etz Chaim, end of Sha'ar 24, concerning the reason [that one may not] sell of his father's property until he is twenty years old, for then his mind is settled, as is written in the Gemara (Bava Basra 156b) and in the Rambam:

והיינו לפי שאז נמשכים בו ב' מקיפים דאבא ל' [לשון] מ' כו' ואחר שנכנסו אלו המקיפים אז נתמלא זקנו כמ"ש בפע"ח [בפרי עץ חיים] ש"י [שער י'] פ"ו שלכך אומרים יג"מ [י"ג מדות] אחר שמ"ע [שמונה עשרה] כו'.

that this is because at that time the two makifim (encompassing lights) of Abba, the lamed and the mem, etc., are drawn into him, and after these makifim have entered, then his beard fills out, as is written in Pri Etz Chaim, Sha'ar 10, chapter 6, that this is why the Thirteen Attributes are said after the Shemoneh Esreh, etc.

אך מ"מ המשכתן ממו"ס [ממוחא סתימאה] הוא רק בבחי' שערות לבד והיינו לפי כי הגם שהן מדות עליונות מאד מ"מ להיות התהוות בחי' מדות מאור א"ס ב"ה דלאו מכל אליון מדות איהו כלל, אינו

But nevertheless, their drawing down from the hidden brain is only in the manner of hairs alone. This is because, even though they are very lofty attributes, nevertheless, for the level of attributes to come into being from the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, Who "is not any of these attributes at all," is not

אלא ע"י צמצומים עצומים כי הרי לא שייך בחי' מדות רחום וחנון, אלא א"כ שייך בחי' עולם ובריות שתפול עליהם מדת הרחמים.

[possible] except through tremendous contractions (tzimtzumim). For the level of the attributes "Compassionate and Gracious" does not apply unless there applies the level of a world and created beings, upon whom the attribute of mercy may fall.

11 וכמ"ש באוצ"ח [באוצרות חיים] בתחלתו כי אם אין בעולם מי שיקבל רחמים ממנו איך יקרא רחום. וזהו זכור רחמיו ה' וחסדיך

As is written at the beginning of Otzros Chaim: for if there is no one in the world to receive mercy from Him, how could He be called Compassionate? And this is "Remember Your mercies, Havayah, and Your kindnesses,

כי מעולם המה שהמדות אלו הם בגדר עלמין וכמ"ש במ"א שאפילו בחי' סוכ"ע זהו בגדר עלמין וא"כ לגבי מהותו ועצמותו ית' שאינו בגדר עלמין כלל.

for they are me'olam ("from the world"): these attributes are within the bounds of worlds; and as is explained elsewhere, even the level of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin) is within the bounds of worlds. If so, relative to His Being and Essence, may He be blessed, which is not within the bounds of worlds at all.

12 וגם עכשיו אפילו שנתהוו העולמות מ"מ כולא קמיה כלא חשיב דהיינו שבאמת הוא לבדו הוא

And even now, although the worlds have come into being, nevertheless "all before Him is considered as nothing," meaning that in truth He alone is,

כמו קודם שנברא העולם וכל הנבראים בטלים במציאות כביטול זיו השמש כשהוא תוך גוף השמש ואין נופל עליהם שם יש כלל כמ"ש באריכות בסש"ב [בספר של בינונים] ח"ב [חלק ב'] פ"ג [פרק ג'] וח"א [וחלק א'] פ"כ.

as before the world was created, and all created beings are nullified in their very existence, like the nullification of the sun's radiance when it is within the body of the sun, and the term yesh (an existing thing) does not apply to them at all, as is written at length in Sefer Shel Beinonim, Part II, chapter 3, and Part I, chapter 20.

א"כ קמיה ית' ממש כמו שהוא לבדו הוא לא שייך כלל מדות אלו אף שהם מדות היותר עליונים דמ"מ מעולם המה.

If so, before Him, may He be blessed, truly as He alone is, these attributes do not apply at all, even though they are the very highest attributes, for nevertheless "they are me'olam (from the world)."

משא"כ בחי' חכמה סתימאה הוא בחי' חכים ולא בחכמה ידיעא שהוא כמו שהוא ית' לבדו הוא גם אלו לא ברא העולמות כלל (עיי' מזה סד"ה ואלה שמות).

Whereas the level of the hidden Chochmah is the level of "He is wise, but not with a known wisdom," which is as He, may He be blessed, alone is, even had He not created the worlds at all (see on this the end of the discourse beginning "And these are the names").

וזהו פי' וענין קדש מלה בגרמיה המבואר בזהר אמור (דף צ"ד) שהיא בחינה שאינה שייכה לעולמות כלל והיינו מלה בגרמיה.

And this is the meaning and matter of "Kodesh (holy) is a thing unto itself," explained in the Zohar, Emor (folio 94): that it is a level that has no relation to the worlds at all, and this is "a thing unto itself."

ולא כמו המדות שהם תוארים פעול מאחרים כמ"ש בהג"ה [בהגהה] באוצ"ח [באוצרות חיים] בתחלתו בשם המפרשים. ולכן המשכת י"ג מדות מח"ס [מחכמה סתימאה] אינה

And it is not like the attributes, which are descriptions brought about by others, as is written in the gloss at the beginning of Otzros Chaim in the name of the commentators. Therefore the drawing down of the Thirteen Attributes from the hidden Chochmah is not

אלא בבחי' י"ג ת"ד [תיקוני דיקנא] עד"מ שהשערות אין להם ערך ויחוס כלל עם המוחין שבראש ואין עיקר חיות המוחין מתפשט בהם כלל

other than in the manner of the thirteen tikkunim of the beard. By way of analogy, the hairs have no comparison or relation at all to the brain (mochin) in the head, and the main life-force of the brain does not spread into them at all;

שהרי אם יחתוך האדם שער ראשו לא ירגיש המוח כאב כלל שאין מתפשט בהם אלא הארה מצומצמת בעלמא להיות להם רק יניקה ואחיזה במוחין.

for if a person cuts the hair of his head, the brain feels no pain at all, since only a mere contracted glimmer spreads into them, so that they have only nourishment from the brain and a hold in it.

כך הוא עד"מ ההארה הנמשכת מח"ס [מחכמה סתימאה] להיות התהוות יג"מ [י"ג מדות] שהן מקור לבחי' עלמין אבי"ע [אצילות בריאה יצירה עשיה] כו'

So too, by way of analogy, is the illumination drawn from the hidden Chochmah for the coming into being of the Thirteen Attributes, which are the source for the level of worlds, Atzilus, Beriah, Yetzirah and Asiyah, etc.;

ולהיות התהוות בחי' יש ושהיש בטל כו' הוא רק מבחי' זיו והארה בעלמא ע"י צמצוצים עצומים כו' [ועיין בסש"ב [בספר של בינונים] ח"ב [חלק ב'] פ"ט בהג"ה [בהגהה]].

and for the coming into being of the level of yesh (existence), and that the yesh be nullified, etc., it is only from the level of a mere radiance and glimmer, through tremendous contractions, etc. (and see Sefer Shel Beinonim, Part II, chapter 9, in the gloss).

וזהו זכור רחמיך כו' שהזכרון אינו שייך אלא על דבר הרחוק ממנו במקום או במעלה כו', וזהו מה גדלו מעשיך ה' מאד עמקו מחשבותיך כי

And this is "Remember Your mercies," etc., for remembering applies only to something that is distant from one in place or in rank, etc. And this is "How great are Your works, Havayah; Your thoughts are very deep." For

הנה התהוות כל העולמות עליונים ותחתונים אבי"ע [אצילות בריאה יצירה עשיה] אשר זהו ענין מה גדלו מעשיך הוא מהמדות עליונות שהם מקורות לבחי' עלמין. והם לגבי מחשבתו ית' כמו שער האדם לגבי מוחין שלו עד"מ.

the coming into being of all the worlds, higher and lower, Atzilus, Beriah, Yetzirah and Asiyah, which is the matter of "How great are Your works," is from the supernal attributes, which are sources for the level of worlds. And they, relative to His Thought, may He be blessed, are like a person's hair relative to his brain, by way of analogy.

א"כ מזה נתבונן גדולת עומק מחשבתו ית' ומעלתה לאין קץ ותכלית על מעלת חיות כל העולמות כו' ועיין מזה באג"ה [באגרת הקודש] בסופו ד"ה דוד זמירות קרית להו.

If so, from this we can contemplate the greatness of the depth of His Thought, may He be blessed, and its superiority, without end or limit, over the level of the life-force of all the worlds, etc. And see on this at the end of Iggeres HaKodesh, the discourse beginning "David, you called them songs."

13 והנה תיקון השביעי מ"ג ת"ד [תיקוני דיקנא] הוא ואמת שהוא מדה השביעי דיג"מ [די"ג מדות] שאמר משה. ויש להבין על דרך שהקשה בזהר ר"פ ויקרא ואי תימא שאר אתוון לאו אינון אמת כו'.

Now, the seventh of the thirteen tikkunim of the beard is "and truth" (ve'emes), which is the seventh attribute of the Thirteen Attributes that Moshe said. And we need to understand, along the lines of the question raised in the Zohar at the beginning of Parshas Vayikra: "And if you will say, are the other letters not truth?" etc.

אך הענין כי בתיקון השביעי נמשך ומתגלה אור הח"ס [החכמה סתימאה] שלא ע"י צמצום דבחי' שערות וכמ"ש באדרא [קל"א ע' [עין] וקל"ג ב'] תיקונא שביעאה פסיק שער אמתחזין תרין תפוחין כו'

But the explanation is that in the seventh tikkun the light of the hidden Chochmah is drawn down and revealed not through the contraction of the level of hairs, as is written in the Idra (131, and 133b): "The seventh tikkun: the hair ceases, and two apples are seen," etc.;

הה"ד [הדא הוא דכתיב] באור פני מלך חיים, פ"י פסיק שער אמת היינו כמו שבפנים אין שום צמיחת שערות וע"כ נקרא בחי' זו ואמת היינו גילוי האמת

as it is written, "In the light of the King's face is life." The meaning of "the hair ceases" is as on the face there is no growth of hair at all; and therefore this level is called "and truth," that is, the revelation of the truth,

כמו שהוא לבדו הוא ואין זולתו וזו היא מדרגת החכמה שנק' מלה בגרמיה וכמ"ש בס"ש [בספר של בינונים] פל"ה בהג"ה [בהגהה] שמעתי ממורי כו'

as He alone is and there is none besides Him. And this is the rank of Chochmah that is called "a thing unto itself," as is written in Sefer Shel Beinonim, chapter 35, in the gloss, "I heard from my teacher," etc.;

ע"ש ובחי' זו נמשך ומתגלה בתיקון הז' כיון שבו מאיר אור הח"ס [החכמה סתימאה] שלא ע"י צמצום השערות.

see there. And this level is drawn down and revealed in the seventh tikkun, since in it the light of the hidden Chochmah shines not through the contraction of the hairs.

משא"כ בשאר תיקונים שהם בחי' המדות אף שהם מדות היותר עליונות ורב חסד כו' מ"מ כיון ששייכים לבחי' עלמין אין בהם גילוי עצמיות חכמה סתימאה שהוא

Whereas in the other tikkunim, which are the level of the attributes, even though they are the very highest attributes, "and abundant in kindness," etc., nevertheless, since they pertain to the level of worlds, there is not in them the revelation of the essence of the hidden Chochmah, which is

כמו שהוא לבדו הוא אחד האמת ואין עוד כלל והיינו לפי שהמשכה רק ע"י בחי' שערות כנ"ל,

as He alone is, the true One, and there is nothing else at all; and this is because the drawing down is only through the level of hairs, as mentioned above.

(וקרוב לזה כתב הרמב"ם [הרבי משה בן מימון] בפ"י אמת וז"ל [וזה לשונו] הוא שהנביא אומר וה' אלקים אמת, כלומר אין שם מצוי אמת מלבדו כמותו שכל הנמצאים צריכים לו והוא ברוך הוא אין צריך להם ולא לאחד מהם לפיכך אין אמיתתו כאמיתת אחד מהם עכ"ד [עד כאן דבריו])

(And close to this, the Rambam wrote in explaining "truth"; these are his words: "This is what the prophet says, 'And Havayah, G-d, is truth': that is to say, there is no true existent besides Him like Him, for all existing things need Him, and He, blessed be He, does not need them, nor any one of them; therefore His truth is not like the truth of any one of them." Thus far his words.)

(ועיין ברכות וישלח פרשה פ"א מענין חותמו של הקב"ה אמת ובשה"ש [ובשיר השירים] רבה ע"פ לסוסתי ברכבי שהוא ע"ש אני ראשון ואני אחרון כו' ועמ"ש מזה בד"ה ראשי המטות):

(And see [Bereishis] Rabbah, Vayishlach, parashah 81, on the matter of "the seal of the Holy One, blessed be He, is truth," and Shir HaShirim Rabbah on the verse "To my mare in my chariots," that it is named for "I am first and I am last," etc. And see what is written on this in the discourse beginning "The heads of the tribes.")

14 ד וענין פ"י ההארה שבתיקון השביעי שנק' באור פני מלך יובן ע"ד דאיתא צהבו פניו של רבי אבהו

מחמת שמצא תוספתא חדתא (וכ"ה בנדרים) (דמ"ט ב') גבי ר' יהודא חכמת אדם תאיר פניו

4. And the meaning of the illumination in the seventh tikkun, which is called "in the light of the King's face," will be understood along the lines of what is related: Rabbi Abahu's face shone because he had found a new Tosefta (and so it is in Nedarim) (49b), regarding Rabbi Yehudah: "A man's wisdom makes his face shine."

ולכן הי' [היה] פניו צהובין הרי אור החכמה והשכל מאיר פניו ממש, והגם דמה שתאיר פניו אינו רוחני

And therefore his face was shining; thus the light of wisdom and intellect actually lights up his face. And although that which lights up his face is not spiritual

כמו השכל שבמוח כ"א הארה גשמיות מ"מ היא למעלה הרבה מבחי' היניקה מהמוח שבשערות שהם רק מותרים מוחין לבד

like the intellect in the brain, but rather a physical illumination, nevertheless it is far higher than the level of the nourishment from the brain that is in the hairs, which are only the surplus of the brain (mochin),

וגם שהם רק בחי' צומח לבד שאינן ערוך לעצמות בחי' המדבר משא"כ הארה שהחכמה תאיר פניו הרי היא נמשכת דוקא מעצמיות החכמה ממש שלפי שמצא תוספתא חדתא ע"כ דוקא יאירו פניו

and which are, moreover, only of the level of the vegetative, which bears no comparison to the essence of the level of the speaking [being]. Whereas the illumination with which wisdom makes his face shine is drawn specifically from the very essence of the wisdom: it is precisely because he found a new Tosefta that his face would shine.

וגם שההארה היא בפנים שזהו עיקר מקום גילוי החיות כו', ועד"מ זה יובן למעלה ענין באור פני מלך חיים שהוא התגלות הארה עליונה מחכמה סתימאה ממש למעלה מעלה מבחי' שערו כו'.

And also, the illumination is in the face, which is the main place where the life-force is revealed, etc. And by way of this analogy, the matter of "In the light of the King's face is life" will be understood above: it is the revelation of a supernal illumination from the hidden Chochmah itself, far, far above the level of hairs, etc.

וזהו כי באור פניך נתת לנו תורת חיים. (ולכן אע"ג [אף על גב] דתיקון ג' מ"ג ת"ד [תיקוני דיקנא] ג"כ פנוי משערות כמ"ש בזהר)

And this is "For in the light of Your face You gave us a Torah of life." (Therefore, even though the third of the thirteen tikkunim of the beard is also free of hairs, as is written in the Zohar)

(שם קל"א א') מ"מ שאני תיקון השביעי שבו נמשך ומתגלה אור הח"ס [החכמה סתימאה] כמו שחכמת אדם תאיר פניו פניו דייקא ע"כ נק' ואמת.

(there, 131a), nevertheless the seventh tikkun is different, for in it the light of the hidden Chochmah is drawn down and revealed, as "a man's wisdom makes his face shine," his face specifically; therefore it is called "and truth."

וכן בתורה כתיב תורת אמת היתה בפיהו אמת קנה כו'. והרמ"ז [והרב משה זכות] ר"פ ויקרא כתב שדעת דעתיק המאיר ברישא דאריך מאיר בתיקון השביעי דדעת אסחיד באנפין כו'.

And so regarding the Torah it is written, "A Torah of truth was in his mouth," and "Buy truth," etc. And the Ramaz, at the beginning of Parshas Vayikra, wrote that the Daas of Atik, which shines in the head of Arich, shines in the seventh tikkun, for "Daas testifies in the face," etc.

15 ועיין מ"ש במבוא שערים ש"ג ח"ב [חלק ב'] פ"ב [פרק ב'] והנה בעתיק אין בו שערו כו'. וזהו ענין כתפוח בעצי היער דפי' הרח"ו [הרבי חיים ויטאל] הובא בספר נשמת דוד על

And see what is written in Mevo She'arim, Sha'ar 3, Part 2, chapter 2: "Now, in Atik there are no hairs," etc. And this is the matter of "Like an apple among the trees of the forest," as Rabbi Chaim Vital explained, brought in the book Nishmas David on

שיר השירים בעצי היער הם שערות דדיקנא והתפוח הוא תיקון השביעי ובו מתגלית הארה כל שבעה תיקונים דגלגלתא. כן דודי ז"א כו' כי הארת פנים דא"א מאיר בפנים דז"א כדלקמן.

the Song of Songs: “the trees of the forest” are the hairs of the beard, and “the apple” is the seventh tikkun, and in it the illumination of all seven tikkunim of the Gulgalta is revealed. “So is my beloved” is Z'eir Anpin, etc., for the illumination of the face of Arich Anpin shines in the face of Z'eir Anpin, as [will be explained] below.

16 ומה שנמשלו לעצי היער היינו כמו שהשערות עד"מ הם רק בחי' צומח לבד שבמדבר ואינן ערוך למהות האדם עצמו בחי' מדבר

And the reason they are likened to the trees of the forest is that the hairs, by way of analogy, are only the level of the vegetative within the speaking [being], and bear no comparison to the essence of the person himself, the level of the speaking [being].

ואמנם תיקון הז' נק' תפוח שיש בו טוב טעם ומראה וריח וכך ההארה דבחי' אור פני כו'

But the seventh tikkun is called “apple,” for it has goodness of taste, appearance and fragrance; and so too the illumination of the level of “the light of the face,” etc.,

שחכמת אדם ממש תאיר פניו כו' להצהיל פנים משמן הוא בחי' שמן משחת קדש שהוא ח"ס [חכמה סתימאה] כו'.

in that a man's very wisdom makes his face shine, etc.: “to make the face shine from oil” is the level of “the oil of holy anointing,” which is the hidden Chochmah, etc.

וזהו ענין תפארת שיבה (משלי ט"ז ל"א) שהוא בחי' הדרת פנים עמ"ש מזה במ"א בפי' וישב בד"ה בכ"ה בכסלו וע"ש פי' עטרת תפארת שיבה

And this is the matter of “the glory of gray hair” (Proverbs 16:31), which is the level of “the splendor of the face” (hadras panim). See what is written on this elsewhere, in Parshas Vayeishev, in the discourse beginning “On the twenty-fifth of Kislev,” and see there the explanation of “Gray hair is a crown of glory”:

שהוא ענין כובע ישועה להמשיך בחי' הדרת פנים, וכ"ז [וכל זה] בדרך צדקה תמצא שבה ועל ידה נמשך בחי' עטרת תפארת (ע' [עיינן] בזהר ח"ג [חלק ג'] מ"ב ב' ודל"ו סע"א [סוף עמוד א])

that it is the matter of “a helmet of salvation,” to draw down the level of the splendor of the face; and all this “is found in the way of tzedakah (righteousness),” for in it and through it the level of the “crown of glory” is drawn down (see the Zohar, Part III, 42b, and 36, end of side a).

ועיין באג"ה [באגרת הקודש] סד"ה וילבש צדקה כשריון ועמ"ש בביאור ע"פ שוש אשיש כו' כי הלבישני בגדי ישע כו'.

And see Iggeres HaKodesh, at the end of the discourse beginning “And He donned tzedakah as a coat of mail,” and see what is written in the explanation of the verse “I will greatly rejoice,” etc., “for He has clothed me in garments of salvation,” etc.

והנה בפ"י האדרא מתלמידי האריז"ל [האר"י זכרוננו לברכה] בספר קול ברמה פ"י ענין ואמת לפי שאינו משתנה כלל וכבר נודע שכל אמת תליא בעתיקא עכ"ל [עד כאן לשונו], פ"י כמ"ש אני הו"י לא ש ניתי שאין שום שינוי כו'

Now, in the commentary on the Idra by the disciples of the Arizal, of blessed memory, in the book Kol BeRamah, it explains the matter of “and truth” as meaning that it does not change at all, “and it is already known that all truth depends on Atika.” End of quote. The meaning is as it is written, “I, Havayah, have not changed”: that there is no change at all, etc.

וגם ע"ד מוצא מים אשר לא יכזבו מימיו הרי האמת הוא שאין שום הפסק להשפעתו לאפוקי נהרות המכזבים בפ"ח [בפרק ח'] דמסכת פרה.

And also in the manner of “a spring of water whose waters do not fail (yechezvu)”: thus truth is that there is no interruption at all to its flow, as opposed to “rivers that fail” in chapter 8 of Tractate Parah.

וזהו שאמרה השונמית לאלישע אל תכזב בשפחתך. דאין ר"ל [רוצה לומר] שלא האמינה לדבריו אלא דכוונתה שלא יומשך נשמתו ממקום שאין לו קיום והמשכה.

And this is what the Shunammite woman said to Elisha, “Do not deceive (techazev) your maidservant.” For this does not mean that she did not believe his words; rather, her intent was that his soul should not be drawn from a place that has no permanence and continuity.

ויוכן עפמ"ש [על פי מה שכתוב] בענין זה בזהר בשלח (דמ"ד ע"ב). וז"ש [וזהו שכתוב] דכל אמת תליא בעתיקא כי למטה בז"א שיש ימינא ושמאלא

This will be understood according to what is written on this matter in the Zohar, Beshalach (44b). And this is what it says, that “all truth depends on Atika”: for below, in Z'eir Anpin, where there is right and left,

לכן לפעמים מדת הדין מעכבת וגורם מניעת השפע ח"ו [חס ושלום]. משא"כ בע"ק [בעתיקא קדישא] דלית שמאלא בהאי עתיקא ע"כ אין שום הפסק ומניעה להשפעתו

therefore at times the attribute of judgment holds back and causes the withholding of the flow, G-d forbid. Whereas in Atika Kadisha, as "there is no left in this Atika," therefore there is no interruption or withholding at all of its flow.

וזהו ענין מקור מים חיים שתמיד נובעים, וע"ז ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] כל מקום שנאמר לי אין לו הפסק לעולם וכמ"ש במ"א בענין וארשתוך לי לעולם כו' וזהו אהבת עולם אהבתנו כו', ועיין מ"ש בפי יתרו בד"ה

And this is the matter of "a source of living waters," which always flow. And of this our Sages, of blessed memory, said, "Wherever 'to Me' is said, it has no interruption forever," as is explained elsewhere on "And I will betroth you to Me forever," etc.; and this is "With an everlasting love You have loved us," etc. And see what is written in Parshas Yisro, in the discourse beginning

הנה להבין שרש ענין מתן תורה בפי' וענין כי לא אדם הוא להנחם, ולכן נקי בחי' זו אמת.

"Now, to understand the root of the matter of the Giving of the Torah," on the meaning and matter of "For He is not a man, that He should relent." And therefore this level is called "truth."

17 והנה מזה יובן תוספת ביאור למה שנתבאר למעלה דח"ס [דחכמה סתימאה] עצמה היא בחי' דלאו מכל אלין מדות איהו כלל

Now, from this an additional explanation will be understood of what was explained above, that the hidden Chochmah itself is the level of "He is not any of these attributes at all,"

וזהו בחי' אמת, אין הכוונה ח"ו [חס ושלום] שמבחי' אמת לא נמשכו הפעולות והטובות הבאות מהמדות רחום וחנון לפי דכולא קמיה כלא חשיב.

and this is the level of truth. The intent is not, G-d forbid, that the acts and the benefits that come from the attributes "Compassionate and Gracious" are not drawn from the level of truth, because "all before Him is considered as nothing."

דחלילה לחשוב כן וכמ"ש הרמב"ם [הרבי משה בן מימון] שכל הנמצאים לא נמצאו אלא מאמתת המצאו דייקא. וכנ"ל דפי' אמת היינושאין טובו והשפעתו פוסק לעולם ולא יכזבו מימיו ח"ו [חס ושלום].

For heaven forbid to think so, as the Rambam wrote, that all existing things exist only from the truth of His existence, specifically. And as mentioned above, the meaning of "truth" is that His goodness and His flow never cease, and "His waters do not fail," G-d forbid.

וכן מבואר בזהר באריכות שם (דקל"ג ב') וכל טיבו לא פסיק כו' וכדכתיב באור פני מלך חיים, רק הכוונה שההשפעה והאור נמשך שלא ע"ד ההשפעה הנמשכת מבחי' מדות שהעולמות תופסים מקום עד ששייך שם מדות אלו,

And so it is explained at length in the Zohar there (133b): "and all His goodness does not cease," etc., as it is written, "In the light of the King's face is life." Rather, the intent is that the flow and the light are drawn down not in the manner of the flow drawn from the level of attributes, in which the worlds occupy a place, to the point that these attributes apply there,

אלא שבאות כל הטוב והאור שלא ע"י בחי' התפעלות המדות כלל, וזהו ענין באור פני מלך חיים

but rather that all the good and the light come without any being affected (hispa'alus) of the attributes at all; and this is the matter of "In the light of the King's face is life."

וזהו ענין דבחי' אמת היינו לא שניתי שאין שום שינוי והתפעלות כו' והוא מקור הטוב דכל טיבו לא פסק כו'

And this is the matter that the level of truth is "I have not changed": that there is no change or being affected at all, etc.; and it is the source of the good, for "all His goodness does not cease," etc.

והגם שבאמת גם המדות דאצילות אינן כלל מערך וסוג המדות דבי"ע ואין המדה בחי' התפעלות

ושינוי ח"ו [חס ושלום] וכמ"ש באג"ה [באגרת הקודש] ד"ה להבין משל ומליצה בשם המגיד נ"ע [נשמתי עדן] כפי' מ"ש אברהם ואנכי עפר ואפר כו' ע"ש.

And although in truth even the attributes of Atzilus are not at all of the order and kind of the attributes of Beriah, Yetzirah and Asiyah, and the attribute [there] is not a matter of being affected and change, G-d forbid, as is written in Iggeres HaKodesh, the discourse beginning "To understand the parable and allegory," in the name of the Maggid, whose soul is in Eden, explaining what Avraham said, "And I am dust and ashes," etc.; see there.

18 ועמ"ש מזה בפ' יתרו בדרוש הראשון שע"פ זכור את יום השבת כו' ועמ"ש במ"א בד"ה פתח אליהו בפ' וירא שהשתלשלות המדות דבי"ע ממדות דאצילות הוא ע"ד משארז"ל [מה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה] אין לך כל עשב כו'

And see what is written on this in Parshas Yisro, in the first discourse on the verse "Remember the Shabbos day," etc.; and see what is written elsewhere, in the discourse beginning "Eliyahu opened," in Parshas Vayeira, that the descending chain (hishtalshelus) of the attributes of Beriah, Yetzirah and Asiyah from the attributes of Atzilus is along the lines of what our Sages, of blessed memory, said, "You have no blade of grass," etc.;

ע"ש וכ"ש [וכל שכן] וק"ו [וקל וחומר] המדות שלמעלה מהאצילות שגבהו דרכיהן למעלה מעלה מהמדות דאצילות וכמ"ש במ"א ע"פ ה' יחתו מריביו.

see there. And all the more so, a fortiori, the attributes that are above Atzilus, whose ways are exalted far, far above the attributes of Atzilus, as is explained elsewhere on the verse "Havayah: those who strive with Him shall be broken."

אך עכ"ז [עם כל זה] לגבי אמתת אור א"ס ב"ה בעצמו לא שייך כלל גם מהות מדות שלמעלה מהאצ"י כנ"ל והמשכת הי"ג מדות הוא ע"י בחי' שערות כו'

But even so, relative to the truth of the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, itself, even the essence of the attributes above Atzilus does not apply at all, as mentioned above, and the drawing down of the Thirteen Attributes is through the level of hairs, etc.,

כנ"ל וזהו הטוב כי לא כלו רחמיך שבחינת ובטובו הוא עדיין למעלה מהמדות הנק' כי לא כלו רחמיך שהן יג"מ [י"ג מדות]

as mentioned above. And this is "The Good One, for Your mercies have not ended": for the level of "and in His goodness" is still above the attributes called "for Your mercies have not ended," which are the Thirteen Attributes;

אלא שמבחי' ובטובו נמשכים היג"מ [הי"ג מדות] להיות כי לא כלו רחמיך ופ"י כי לא כלו היינו כמ"ש באדרא (דקל"ג ע"ב)

but from the level of "and in His goodness" the Thirteen Attributes are drawn, so that there is "for Your mercies have not ended." And the meaning of "have not ended" is as is written in the Idra (133b),

דחסד דעתיק הוא חסד דקשוט דהיינו חסד של אמת ופיי תלמידי האריז"ל [האר"י זכרנו לברכה] שאינו נפסק לעולם כו'.

that the Chesed of Atik is "Chesed of truth" (chesed dikeshot), that is, kindness of truth; and the disciples of the Arizal, of blessed memory, explained that it never ceases, etc.

ואפשר ג"כ הפי' שתיקון ואמת עם היותו למעלה מהמדות אעפ"כ [אף על פי כן] מאיר ג"כ הארתו בכל המדות וכמ"ש חסד ואמת נפגשו

And perhaps the meaning is also that the tikkun "and truth," though it is above the attributes, nevertheless shines its illumination into all the attributes as well, as it is written, "Kindness and truth have met";

וזהו ענין כתפוח בעצי היער כנ"ל ולכן נקרא החסד חסד דקשוט חסד של אמת ממש.

and this is the matter of "Like an apple among the trees of the forest," as mentioned above. And therefore the Chesed is called "Chesed of truth," kindness of actual truth.

19 וזהו ענין חותמו של הקב"ה אמת כי הנה עיקר בחי' אמת היינו כשמשיג החכמה ויודע שכן הוא משא"כ כשהיא עדיין בבחי' העלם ועין לא ראתה הרי אין ידוע האמת,

And this is the matter of "the seal of the Holy One, blessed be He, is truth." For the essence of the level of truth is when one grasps the wisdom and knows that it is so; whereas when it is still in a state of concealment, and "no eye has seen," the truth is not known.

ולכן חכמה סתימאה עצמה כמו שהיא נעלמת ולא שכיח ולא אתפתח אין שייך לקרותה עדיין אמת עד שנמשך ממנה הארה וגילוי בבחי' תרין תפוחין שהוא בחי' אור פני מלך.

Therefore the hidden Chochmah itself, as it is hidden, "not found and not opened," cannot yet be called truth, until an illumination and revelation is drawn from it in the level of the "two apples," which is the level of "the light of the King's face."

20 וע"כ נק' חותמו כמו חותם האדם שהוא רק בחי' עשייה. וכך עד"מ ההארה שבפנים היא כמו עשייה לגבי עצם החכמה שבמוח האדם שממנה תאיר פניו.

And therefore it is called "His seal," like a person's seal, which is only the level of action. And so, by way of analogy, the illumination in the face is like action relative to the essence of the wisdom in a person's brain, from which his face shines.

אלא שמ"מ הרי החותם הוא קיום על כל דבר והכל הולך אחר החיתום. וכמ"כ [וכמו כן] למעלה בחי הארת פנים נמשך מכח עצמיות הח"ס [החכמה סתימאה] כנ"ל במשל

But nevertheless, the seal is what establishes every matter, and "all follows the seal." And likewise above, the level of the illumination of the face is drawn from the power of the essence of the hidden Chochmah, as mentioned above in the analogy;

לכן הגם שנחשב בחי עשייה לגבי מהות ועצמיות הח"ס [החכמה סתימאה] מ"מ זהו קיום הכל וזהו ענין וחתמנו בספר החיים וחתמנו בספר פרנסה כו' כי באור פני מלך חיים:

therefore, although it is considered the level of action relative to the being and essence of the hidden Chochmah, nevertheless it is what establishes everything. And this is the matter of "and seal us in the book of life," "and seal us in the book of livelihood," etc., for "in the light of the King's face is life."

21 ה והנה כתיב תתן אמת ליעקב פי יעקב הוא ז"א ובו הוא עיקר בחי אמת כי היג"מ [הי"ג מדות] אל רחום כו' ואמת כו'

5. Now, it is written, "You will give truth to Yaakov." The meaning is: Yaakov is Z'eir Anpin, and in it is the main level of truth. For the Thirteen Attributes, "G-d, compassionate," etc., "and truth," etc.,

שאמר משה היינו שהמשיך היג"מ [הי"ג מדות] מא"א [מאריך אנפין] לז"א להיות גם בו י"ג מדות (כמ"ש באדרא דנשא דקל"א ע"ב ודקל"ח ע"א) ואז נק' ואמת.

that Moshe said means that he drew the Thirteen Attributes from Arich Anpin to Z'eir Anpin, so that there would be thirteen attributes in it as well (as is written in the Idra of Naso, 131b and 138a), and then it is called "and truth."

והגם שהאמת הוא למעלה בעתיקא ושם דייקא מקור האמת וכנ"ל אך אינו בגילוי עדיין אבל כשנמשך בז"א הוא מתגלה ואז שייך לקרותו ואמת שאז נודע האמת,

And although truth is above, in Atika, and there specifically is the source of truth, as mentioned above, it is not yet revealed; but when it is drawn into Z'eir Anpin it is revealed, and then it can be called "and truth," for then the truth becomes known.

וזהו ענין אסתכלותא דז"א בפנים דא"א ועי"ז מקבל ק"נ [קליפת נוגה] ור"כ נהורין כו' (ועי"ש בפ' נשא) (קל"א א') מתרי תפוחין כו'

And this is the matter of the gaze (istakluta) of Z'eir Anpin into the face of Arich Anpin, through which it receives one hundred and fifty and two hundred and twenty lights, etc. (and see there, in Parshas Naso) (131a): "From the two apples," etc.,

נהירין אנפוי דז"א וכ"ה דקל"ג ב' ודקל"ו ב' נהירין אנפוי כו' ועיין (דקל"ה סע"ב [סוף עמוד ב]) ואריכין כו' "the face of Z'eir Anpin shines"; and so it is at 133b and 136b, "His face shines," etc. And see (135, end of side b): "and they become long," etc.,

בגין דאשגח כו' והיינו שז"א נמשך לו ק"נ [קליפת נוגה] מהש"ע [מהש"ע (370)] נהורין שבפנים דא"א וע"כ נקי זעיר לפי שנשאר אר"ך אורות

"because He looks," etc. That is: to Z'eir Anpin are drawn 150 of the 370 lights in the face of Arich Anpin, and therefore it is called Ze'ir ("small"), because there remain arech (220) lights

מהש"ע [מהש"ע (370)] נהורין שלא נמשכו בו אכן לפעמים משפיע לו א"א כל הש"ע [הש"ע (370)] נהורין וזהו ואריכין כו' ועי' בע"ח [בעץ חיים] סוף שער א"א ועיין באדר"ז [באדרא זוטא] דרפ"ח ב'.

of the 370 lights that were not drawn into it. But at times Arich Anpin bestows on it all the 370 lights, and this is "and they become long," etc. And see Etz Chaim, end of Sha'ar Arich Anpin, and see the Idra Zuta, 288b.

22 ועוד יש דברים בגו והוא כי מז"א נמשך ג"כ למלי' שהיא מקור דבי"ע הארת פנים שנמשך בו מא"א [מאריך אנפין].

And there is more within this: from Z'eir Anpin there is drawn also to Malchus, which is the source of Beriah, Yetzirah and Asiyah, the illumination of the face that was drawn into it from Arich Anpin.

וזהו עיניך יונים כמו זוג יונים שמסתכלים תמיד זה על זה ומתענגים כו', וכך המלי' מקבלת הארת פנים דז"א מה שמאיר בו פנים דא"א

And this is "Your eyes are doves," like a pair of doves that always gaze at one another and take delight, etc. And so Malchus receives the illumination of the face of Z'eir Anpin, that which the face of Arich Anpin shines into it

(וזהו ענין יאר ה' פניו אליך כדפי' באדרא פ' נשא) (קל"ג ב') ובוהר ואתחנן (דרס"א א') גבי פנים בפנים דבר כו' בפי' הרמ"ז [הרב משה זכות] שהפנים דא"א נתלבשו בפנים דז"א ודבר עמכם.

(and this is the matter of “May Havayah make His face shine upon you,” as explained in the Idra, Parshas Naso) (133b); and in the Zohar, Va’eschanan (261a), on “Face to face He spoke,” etc., in the explanation of the Ramaz: that the face of Arich Anpin was clothed in the face of Z’eir Anpin, and spoke with you.

ובמק"מ [ובמקדש מלך] פי' ז"א נתלבש במלי כו' והוא הארת פנים דא"א שנמשך לישראל ע"י ז"נ [זעיר אנפין ונוקבא] כו' ושם במלי הוא עיקר החותם וזהו שבנעילה דיוהכ"פ [דיום הכפורים] אומרים וחתמנו בספר החיים כו'

And in the Mikdash Melech it explains: Z’eir Anpin was clothed in Malchus, etc.; and this is the illumination of the face of Arich Anpin drawn to Israel through Z’eir Anpin and Nukva, etc. And there, in Malchus, is the main [place of the] seal; and this is why at Ne’ilah of Yom Kippur we say, “and seal us in the book of life,” etc.,

כי מלי דאצילות היא מקור הנבראים ועלייתה בנעילה הוא למעלה מעלה עד דיקנא דא"א ומבחי הארת פנים נמשך בה בחי' חותמו של הקב"ה אמת וזהו תתן אמת ליעקב כו'.

for Malchus of Atzilus is the source of the created beings, and its ascent at Ne’ilah is higher and higher, up to the beard of Arich Anpin; and from the level of the illumination of the face, the level of “the seal of the Holy One, blessed be He, is truth” is drawn into it. And this is “You will give truth to Yaakov,” etc.

(לפי' [לפי זה] א"ש [אתי שפיר] כפשוטו שנק' חותם שהוא בחי' עשייה כי המלי היא בחי' עשייה שבאצי' לגבי הכתר שנק' אצילות שבאצילות.

(Accordingly, it is well understood in its plain sense that it is called a “seal,” which is the level of action: for Malchus is the level of action within Atzilus, relative to Keser, which is called Atzilus of Atzilus.

ועיין בפע"ח [בפרי עץ חיים] שער תפלת ר"ה [ראש השנה] פ"ד בכוונת מלך עוזר ומושיע ומגן כי יש לה עתה אור כל הש"ע רבוי נהורין שבפנים דא"א כו' נמצא כו' ע"ש ועיין פע"ח [פרי עץ חיים] שער יוה"כ [יום הכפורים] פ"ה).

And see Pri Etz Chaim, Sha'ar Tefillas Rosh HaShanah (the Gate of the Prayer of Rosh HaShanah), chapter 4, on the kavanah of "King, Helper, Savior and Shield": that it now has the light of all the 370 myriads of lights that are in the face of Arich Anpin, etc.; it follows, etc.; see there. And see Pri Etz Chaim, Sha'ar Yom HaKippurim, chapter 5.)

וזהו ענין ויכתוב משה את מוצאיהם למסעיהם כי משה הוא שושבינא דמלכא שמנהיג המשכת אור א"ס והמשיך מבחי' מוצאיהם שהוא ענין מקור נשמות ישראל מלשון מוצא מים, והיינו כי

And this is the matter of "And Moshe wrote their goings-forth to their journeys." For Moshe is "the King's groomsman (shushvina demalka)," who conducts the drawing down of the Infinite Light (Or Ein Sof), and he drew down from the level of "their goings-forth," which is the source of the souls of Israel, from the term motza mayim ("a spring of water"). That is, because

הנה עצם הנשמות הם עלו במחשבה אכן מקורם הוא בעצמות א"ס ב"ה בעל המחשבה בעל הרצון.

the souls themselves "arose in thought," but their source is in the Essence of the Infinite One (Ein Sof), blessed be He, the Master of the thought, the Master of the will.

23 והמשכה זו ממוצאיהם הוא כדי למסעיהם שע"י יוכלו להתעלות מלמטה למעלה בבחי' בכל מאדך

היינו להיות התגברות האהבה דנפש האלקית עד ש גם היצה"ר [היצר הרע]

And this drawing down from their goings-forth is "for their journeys": so that through this they will be able to ascend from below upward in the level of "with all your might (me'odecha)," that is, that there be an intensification of the love of the G-dly soul, until even the evil inclination

ישוב לאהבת ה' שאז הוא בחי' טוב מאד, שכדי להיות העלאה זו צ"ל תחלה המשכת כח מלמעלה וכמ"ש ואנכי תרגלתי לאפרים קחם על זרועותיו שכאשר

turns to the love of G-d, for then it is the level of "very good." For in order for there to be this ascent, there must first be a drawing down of power from above, as it is written, "And I taught Ephraim to walk, taking them upon his arms": for when

האב רוצה להגביה ולעלות בנו הקטן אליו הוא ע"י שמשפיל קומתו אליו ואז מגביהו על זרועותיו כו' ועמ"ש ע"פ זה בד"ה קדש ישראל בפי פינחס.

a father wants to lift his small son and raise him up to himself, it is by lowering his stature to him, and then he lifts him upon his arms, etc. And see what is written on this verse in the discourse beginning "Israel is holy," in Parshas Pinchas.

(והנה הענין שהכח להעלאה הוא ע"י ההמשכה מבחי' חותמו של הקב"ה אמת הוא מוכן ממשנ"ת [ממה שנתבאר] למעלה דבחי' אמת היינו כמו שהוא לבדו הוא ואין זולתו

(Now, the matter that the power for the ascent is through the drawing down from the level of "the seal of the Holy One, blessed be He, is truth" is understood from what was explained above: that the level of truth is as He alone is and there is none besides Him;

ולכן חכמה עילאה נק' אמת לפי שזהו מדרגת החכמה שהיא בחי' ביטול ממש וכמ"ש בספ"ב [בספר של בינונים] פל"ה בהג"ה [בהגהה].

and therefore the higher Chochmah is called truth, because this is the rank of Chochmah, which is the level of actual nullification (bittul), as is written in Sefer Shel Beinonim, chapter 35, in the gloss.

ולכן מבחי' אמת נמשך המשכת הביטול ג"כ למטה להיות ביטול היש ולכן הכח להיות ההעלאה והביטול הוא ע"י ויכתוב משה שהמשיך גם למטה מבחינת אמת וכמ"ש ואמת ה' לעולם.

And therefore, from the level of truth, the drawing down of bittul is drawn below as well, so that there be the nullification of the yesh (separate existence); and therefore the power for the ascent and the bittul to take place is through "And Moshe wrote," for he drew down from the level of truth below as well, as it is written, "And the truth of Havayah is forever."

ועמ"ש עוד במ"א מענין המשכת הביטול מח"ע [מחכמה עילאה] למטה שע"י יהיה הכח להיות ביטול היש והוא ע"פ והיה לכם לציצית כו' ע"ש.

And see what is further written elsewhere on the matter of the drawing down of bittul from the higher Chochmah below, so that through this there will be the power for the nullification of the yesh; it is on the verse "And it shall be for you as tzitzis," etc.; see there.

אך להבין ענין שמוצאיהם ושרשם של נשׂי [נשמות ישראל] הוא מבחי' אמת, היינו כנ״ל שמוצאיהם ושרשם הוא בעצמות א״ס ב״ה בעל הרצון כו'

But to understand the matter that the goings-forth and root of the souls of Israel are from the level of truth: it is as mentioned above, that their goings-forth and root are in the Essence of the Infinite One, blessed be He, the Master of the will, etc.,

שהוא בחי' מוצא מים אשר לא יכזבו מימיו שהוא בחי' אמת וכמ״ש אותי עזבו מקור מים חיים וגם כח היחוד דז״נ [דזעיר אנפין ונוקבא] שמשם נמשכו הנשמות עצמן הוא בא ונמשך ע״י הסתכלות בא״א.

which is the level of “a spring of water whose waters do not fail,” which is the level of truth, as it is written, “Me they have forsaken, the source of living waters.” And also the power of the union of Z’eir Anpin and Nukva, from which the souls themselves are drawn, comes and is drawn through the gazing into Arich Anpin.)

(ועיין בזהר שלח קס״ג ב' אמת כלול דו״נ [דכר ונוקבא] כחדא כו' ועיין בזה״ב [בזהר חלק ב'] בשלח נ״ז ב' יתרו פ״ט א' צ' סע״א [סוף עמוד א'] בענין אמת ליעקב זה״א [זהר חלק א'] לך לך צ״ו א' ח״ג [חלק ג'] ויקרא י״ב ב' אחרי ע״ג ב' נשא קל״א ב' קל״ד א'.

(And see the Zohar, Shelach, 163b: “Truth includes male and female together,” etc. And see the Zohar, Part II, Beshalach, 57b; Yisro, 89a, and 90, end of side a, on the matter of “truth to Yaakov”; Zohar, Part I, Lech Lecha, 96a; Part III, Vayikra, 12b; Acharei, 73b; Naso, 131b and 134a;

ואתחנן רס״ז א' האזינו רצ״ז א') ועמ״ש ע״פ ואלה המשפטים איך שמשם ממשיך הדעת לנשׂי [לנשמות ישראל] והמשכה זו הוא ענין כי תקנה עבד עברי היינו מבחי' בעבר הנהר ישבו אבותיכם כו' ע״ש.

Va’eschanan, 267a; Ha’azinu, 297a.) And see what is written on the verse “And these are the laws,” how Moshe draws down Daas (knowledge) to the souls of Israel; and this drawing down is the matter of “If you acquire a Hebrew (ivri) servant,” that is, from the level of “Your fathers dwelt on the other side (ever) of the river,” etc.; see there.

וזהו ענין מוצאיהם שמבחי' עבר הנהר כו' והמשכת הדעת הוא ממש מתיקון ואמת וכמ״ש הרמ״ז [הרב משה זכות] ר״פ ויקרא.

And this is the matter of “their goings-forth,” which is from the level of “the other side of the river,” etc.; and the drawing down of Daas is actually from the tikkun “and truth,” as the Ramaz wrote at the beginning of Parshas Vayikra.

24 והנה המשכת אתערותא דלעילא זו דבחי ויכתוב משה את מוצאיהם הוא ע"י עסק התורה וכמארז"ל [וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה] המאור שבה מחזירן למוטב.

Now, the drawing down of this arousal from above, of the level of "And Moshe wrote their goings-forth," is through the study of Torah, as our Sages, of blessed memory, said: "The light within it brings them back to good."

ולכן נק' תורת אמת ובאור פניך נתת לנו תורת חיים. וזהו כתבם על לוח לבך דהיינו כדפי' בענין ויכתוב משה שהוא המשכת חותמו של הקב"ה.

Therefore it is called "a Torah of truth," and "in the light of Your face You gave us a Torah of life." And this is "Write them upon the tablet of your heart," that is, as was explained regarding "And Moshe wrote," that it is the drawing down of the seal of the Holy One, blessed be He.

ועיין מ"ש בפ' בראשית סד"ה להבין ענין הברכות בפ"י חתום תורה בלמודי כו' וזהו ענין חותם בברוך כו'

And see what is written in Parshas Bereishis, at the end of the discourse beginning "To understand the matter of the blessings," on the meaning of "Seal the Torah among My disciples," etc., and this is the matter of sealing with "Blessed," etc.;

ע"ש (ועיין מזה בזהר ס"פ צו דל"ה א' ועמ"ש בפ' מקץ בד"ה רני ושמחי בת בפ"י תתן אמת ליעקב כו' מימי קדם).

see there. (And see on this the Zohar, end of Parshas Tzav, 35a; and see what is written in Parshas Mikeitz, in the discourse beginning "Sing and rejoice, O daughter [of Zion]," on the explanation of "You will give truth to Yaakov," etc., "from days of old.")

ועוד יובן ענין זה איך שהמשכה זו הוא ע"י עסק התורה עפמ"ש [על פי מה שכתוב] במ"א סד"ה וידבר דכמדבר סיני.

And this matter, how this drawing down is through the study of Torah, will be further understood according to what is written elsewhere, at the end of the discourse beginning "And He spoke," on "in the Wilderness of Sinai",

ובדי"ה וידבר דעשרת הדברות שע"י עסק התורה נמשך בחי' מזליה ומקור דהנשמה להיות בנשמה המלוב שת בגוף כו' ע"ש וזהו ממש ענין המשכה מבחי' מוצאיהם למסעיהם כו'.

and in the discourse beginning "And He spoke," on the Ten Commandments: that through the study of Torah the level of the mazal and source of the soul is drawn down to be in the soul that is enclothed in the body, etc.; see there. And this is precisely the matter of the drawing down from the level of "their goings-forth to their journeys," etc.

והנה אח"כ נאמר ואלה מסעיהם למוצאיהם היינו בחי' ההעלאה מלמטה למעלה (ועמ"ש ע"פ יונתי בחגוי כו' בפ"י ולכי לך):

And afterward it is said, "And these are their journeys to their goings-forth," which is the level of the ascent from below upward. (And see what is written on the verse "My dove, in the clefts," etc., on the meaning of "and go for yourself.")

LikuteiTorah.com
THE CHASSIDISHE PARSHA

About this edition

This edition contains the Hebrew text and the English translation.

The Hebrew text of Likkutei Torah: © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

Our English translation, made from the Hebrew without Kehot's notes: CC BY 4.0.

This edition as a whole: CC BY-NC 4.0. Copy, print and share it freely, crediting Kehot Publication Society and likuteitorah.com; it may not be sold. <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>

English translation: prepared for likuteitorah.com with AI assistance (claude-code/opus-5.5) and checked against the Hebrew and against Sefaria; not yet reviewed by a human editor. Please check anything important against the Hebrew.

The Rebbe asked that the maamarim of the week's parsha, the "Chassidishe Parsha," be learned during that week, spread over its seven days (Sichah of Shabbos Parshas Vayakhel 5725 · Toras Menachem vol. 42, pp. 306-309). Why learn it, and the Rebbe's brachos: likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha/

A free, non-commercial project; nothing here is sold. Not affiliated with Kehot, Sefaria or the Lubavitch Library. © likuteitorah.com

From likuteitorah.com/likutei-torah/masei/5/

DEDICATED IN HONOR OF

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

Dedicated in honor of the Rebbe's father, Reb Levi Yitzchok